

CENZURA ŠE VEDNO RAZSAJA

Napisal Victor M. Bienstock

Načelnik zunanje službe agenture ONA se je šele nedavno vrnil iz Evrope. Leta in leta se je boril s cenzorji v vseh predelih Evrope.

Veliko veselje, ki je nastalo pretekli mesec, ko je bila proglašena cenzura kot končana, je bilo—tako se je zdaj pokazalo—prenagljeno. Ameriška javnost, kateri je bilo zdaj po tolikem času objavljen, da bo imela na razpolago nepristržene vesti, bo zdaj navzlic temu ostala omejena na pristržanska in nepopolna poročila, iz katerih bo morala črpati potrebne informacije, da si ustvari svoje mnenje o dogodkih širom sveta.

Cenzura, ki razsaja po mnogih deželah—proti kateri smo se toliko pritoževali in borili—ruska, bolgarska, britanska—ima vsaj izgovore. Rusi v centralni Evropi in Britanci v Palestini povedo čisto jasno in odkrito, da so primorani uvesti cenzuro.

Večina korespondentov bo po mojem mnenju raje opravičljiva svoj posel pod tem sistemom, pod katerim vsaj vedo, kje so in kaj morajo storiti, ako hočejo, da bodo smela njihova poročila ven v svet, kot pod zavrznim in nepoštenim sistemom, katerega je glavni stan generala MacArthurja ravnokar objavil za področja Japonske in drugih predelov Tihega oceana.

Zedinjene države so bile v prvi vrsti v tem boju za svojo informacijo. Zedinjene države so neoprestano izvajale pritisk na Sovjetsko unijo, naj odpre vrata centralne Evrope in balkanski dežel in naj pripusti ameriške časniške poročevalce. Trpka ironija je, da proglašamo zdaj ravno tiste metode v svojem lastnem področju, katere smo tako napadali pri Sovjetski uniji. Kar pa je še hušje, je to, da jih ne objavimo odkrito, temveč da naše oblasti trjavajo ta svoj posel na zvito namršen in zapleten način.

Urad generala MacArthurja je pod pretezo, da je zdaj po koncu vojne "preveč časniških poročevalcev" v deželi, predpisal majeno kvoto časniških poročevalcev, katerim bo dovoljeno stati in potovati po Japonskem, Koreji in Filipinih. (Ta odlok je MacArthur potem preklinal—ured.)

Pooblaščenca, katera so imeli poročevalci kot vojaški korespondenti, jim bodo odvzeta. Imeli bodo zopet status civilnih, a se bodo navzlic temu še vedno nahajali pod oblastjo okupacijskih armad. "Poročevalci, ki bodo smeli ostati, se bodo morali vrhu tega še "kvalificirati"—kaj to pomeni, si moremo sami razložiti. V praktičnem pogledu po pač tako, da bo moral vsak poročevalec lepo ubogati določena navodila, ali pa bo moral iti.

V bistvu pomeni ta dekret generala MacArthurja naslednje: Uradna vojaška cenzura bo objavljala časniških poročevalcev pri generalu MacArthurju je končana, a na njeno mesto je stopilo novo sredstvo za kontrolo vesti iz pozorišča Tihega oceana. Število korespondentov bo majeno, oni pa, ki bodo ostali, bodo imeli manj olajšav za nastanjanje vesti in informacij, ker bodo več vojni korespondenti, ki uživajo nekaj pravic, katere jim je težko vzeti. Pritisk na podlagi zahteve, da se more "kvalificirati," pa bo omogočil nadzorovanje predme-

kot večina generalov, a nima rad neprijetne kritike v pogledu njegove okupacijske politike v Koreji.

Brig. gen. Le Grande A. Diller, ki je zvezni častnik generala MacArthurja, pravi, da je vojna končana. A zakaj potem nadaljuje general MacArthur na Filipinih cenzuro, ki je mnogo strožja kot cenzura v Jugoslaviji, Bolgariji ali Rumuniji, proti katerim smo tolikokrat odločno protestirali? Ameriški častniki, ki se vračajo iz Filipinov, pripovedujejo o tam vladajočem diktatorskem režimu, kateremu ni para nikjer na svetu, in poročajo o razmerah, ki postajajo eden največjih škandalov našega časa. Amerika se nahaja v kampanji proti Rusiji, da si odpre pot v nekatere dežele srednje Evrope. Vsi naši moralni argumenti pa so prazni, ako postopa ameriška armada na ravno isti način v svojem področju.—ONA.

FAŠISTIČNI DOMOBRANSKI TEROR NAD SLOVENC

(Nadaljevanje.)

7. Z odlokom Comando Supersloda FF. AA. "Slovenia-Dalmazia" ufficio informazioni Nr. 1-121-2, segreto od 25. VIII. je zvišana nagrada onim, ki bi pomagali izročiti "rokam pravice" komunistične voditelje in organizatorje: 100.000 lir za živca ali mrtvega Borisa Kidriča ali inž. Aleksa Baeblerja, 30.000 lir onemu, ki bi ujel ubil sodnika Jožeta Russa, dr. Marjana Breclja, prof. Edvarda Kocbeka, dr. Dermastjo, učitelja Franja Lubeja, odvetnika Milana Lemeža, dijaka Vekoslava Iskrno in učitelja Ed. Kardejlja. 10.000 lir onemu, ki bi dal take podatke, s pomočjo katerih bi moglo katerega od gornjih ujeti ali ubiti. Poleg tega je zagotovljena tajnost, jamčeno je za življenje in osebno svobodo tudi onim, ki so že bili udeleženi pri kakih kaznivih akcijah.

Raspis te nagrade je bil razširjen z letaki s podpisom Maria Robottija.

8. Odreja se stroga preiskava zaradi predvidevanje mobilizacije OF. Izvoz municije preko blokov z maskiranimi vozovi v senu, gnoju itd. je verjeten (št. 02-3005 od 18. V. 1942.)

9. Navodila za akcije proti partizanom, taktično (št. 08-133 od 10. V. 1942). Pobijanje partizanskega dela in propagande (08-1804 od 2. V. 1942); za preprečitev stika vojakov s partizani (08-2254 od 15. V. 1942); za varnost oficirjev pred partizan (02-3623 od 7. V. 1942); splošna navodila za oborožene akcije proti partizanom (08-1860 od 3. V. 1942); za pazljivost proti prostitutkam, razposlanim od OF med italijanske vojske.

10. Najbolj zanimivo pa je naslednje navodilo, ki izvirja iz dobe po padcu fašizma 25. VII. 1943, ko je torej bila vojska pr besedah hitlerjevskih pomagačev že čisto "cesarska-savojske badoglijevska". Takrat je "naš zaveznik" general Mario Robotti je s št. 02-4878 od 4. VI. 1943 prepovedal prepustiti posadko partizanom brez borbe.

Kako je italijanska vojska izvrševala ta navodila, se vidi iz številnih spopadov in iz številnih italijanskih izgub, ki so razvidne iz zaplenjenih aktov. (Konec.)

OBNOVILNA DELA V SLOVENIJI

Stanje industrije

Ljubljana.—Konferenca Enotnih sindikatov združenih delavcev (ESDZ), so se 5. julija končale z zborovanjem delegatov prosvetne stroke. Prejšnji dan pa so zborovali delegati delavcev in nameščencev v kemični industriji. V tej zvezi so včlanjeni steklarji, papirničarji, milarji, izdelovalci kemičnih proizvodov in delavci v sorodnih proizvodnih panogah.

Zborovanje delegatov podružnic E. S. Z. D. N. kemične stroke je bilo zelo dobro obiskano in so se ga udeležili zastopniki delavstva velike večine naših tovarn in podjetij te stroke. Kakor na vseh prejšnjih so se tudi na tem zborovanju delavci, potem ko so poslušali več aktualnih referatov, zanimali za vsa perca vprašanja njihovega socialnega, službenega in gospodarsko-političnega položaja ter za možnosti dviga proizvodnje v njihovih obratih. Tudi to zborovanje je pokazalo, da so take konference zelo koristne in da bi jih bilo treba večkrat sklicevati.

Med poročili delegatov so se prvi oglašali k besedi steklarji. —Steklarji v Hrastniku, ki je bila vso dobo okupacije gnezdo hitlerjanskega in denunciatkega gibanja, je bila ob osvoboditvi v takem stanju, da se je celo bivši lastnik, ki je pobegnil, izrazil pred odhodom, da 6 mesecev ne bo mogla delati. Delavstvo pa se je naglo lotilo čiščenja in obnove in danes so obrati že pripravljeni za delo, ki se bo takoj začelo, čim dospe obljubljeni premog. Medtem so delavci dali inicijativo za zbiranje starega materiala in so sortirali material na zalogi. Ob normalnem delu je steklarna delala z 800 do 900 delavci. Danes jih dela 140.

Steklarna pri Sv. Križu pri Rogški Slatini je imela običajno zaposlenih 240 do 260 delavcev. Obratovanje se je ustavilo 17. septembra lani. Ko so se letos vrnil izseljenci, so zagrabili za delo in pripravili vse za obratovanje, za katerega potrebuje steklarna mesečno 400 ton premoga, razne kemikalije in drugo. Izdeluje boljše vrste stekla.—V skladišču je še za dva vagona stekla, v zgorelem skladišču pa ga je bilo za 30 vagonov.

Papirnica v Vevčah je eno največjih podjetij te vrste v Jugoslaviji. Zaposluje okoli 700 delavcev in nameščencev. Med vojno ni bilo poškodovana, razen nekaterih požganih barak. Stroji so ostali nedotaknjeni. Sedaj obratujeta dva stroja. Izdelujejo časopisni in pisarniški papir in papirnate vrečice. Med okupacijo je bilo delavstvo ves čas pod hudim terorjem. Takoj po osvoboditvi se je z vso vno močjo lotilo dela.

Tovarna Bonac v Količevem, ki so jo med okupacijo Nemci zaplenili in ji postavili svoje komisarje, zaposluje danes 163 delavcev in nameščencev. V aprilu jih je delalo samo 70. Delavstvo te tovarne se je med okupacijo sijajno vedlo. Od stargga predvojnega delavstva je padlo v narodno-osvobodilnem boju 35, pogrešajo pa še 24 delavcev. To je 40% predvojnega staleža. Sedaj obratuje stroj za izdelovanje strojepisnega papirja, ki izdela dnevno 24400 kg papirja, stroj za lepenko, ki izdela 1400 kg lepenke in stroj za lesovino, ki izdela dnevno 800 do 900 kg lesovine, ki jo tovarna porabi za svoje potrebe. Tovarna pomaga tudi Vevčam, katerim dobavlja celulozo.

Tovarna celuloze v Goricanah zaposluje sedaj 152 delavcev in nameščencev. Manjka ji še 30 strokovno izvežbanih moči. Tovarna je delno trpela zaradi letalskega obstreljevanja in zaradi razstrelitve bližnjega betonskega mostu. Škoda pa je delavstvo že popravilo. Trenutno obratuje z ena tretjino svoje kapacitete. Glavni proizvod je celuloza, ki jo dobiva tovarna v Vevčah. Tovarna je modernizirana in znana njena zmogljivost 700 ton mesečno.

Tovarna lepenke Charles Moline v Slapu pri Trzinu zaposluje sedaj 42 delavcev.—Pred vojno jih je delalo 95. Delali so v treh izmenah in izdelali 8 vagonov lepenke mesečno ali okoli 100 vagonov letno.—Med okupacijo je proizvodnja padla na približno 2 in pol vagona mesečno ali 30 vagonov letno. Tovarna je sedaj v precej slabem stanju. Morali jo bodo za 3 tedne

Kemična tovarna v Mostah je prešla v državno last. Delavstvo je takoj ob osvoboditvi pomotlo z vsemi, ki so ga prej dolgo leta siknirali. Sedaj upravlja tovarno novo tehnično in upravno vodstvo.—Med okupacijo je delavstvo izvršilo v tovarni več sabotažnih dejanj, ki so odmevala po vsej Ljubljani in drugod. Tovarna predeluje boksit v kalcinat in izdeluje sulfat in galun. Njena letna zmogljivost znaša 6000 ton aluminijevnega sulfata in 1000 ton galuna. Trenutno tovarna ne obratuje delavstvo, pa je po čistilo, tako da bo lahko takoj začela z obratovanjem, čim bodo dani pogoji. Sedaj gradijo nov objekt za izdelovanje sulfata. Ta objekt je bil med vojno zrušen. Delavcev in nameščencev je sedaj 116.

Kemična tovarna v Hrastniku dela z 88 delavci in nameščenci. Od osvoboditve se je število delavstva povečalo za 24%. Obratuje sedaj oddelek za kristalno sodo, za pralni prašek in farmacevtski oddelek. Popravljajo porušeni železniški most in čistijo kamnolom, da se pripravi obratovanje apnenice. Začeli so že popravljati oddelek za solno kislino. Popraviti bodo morali tudi porušeni transformator. Za obratovanje potrebuje tovarna razne kemične proizvode, za izdelovanje umetnih gnojil pa fosfate.

Tovarna Bohme v Ljubljani in Podgradu skupno s prodajalno zaposluje 36 delavcev in nameščencev. Tovarna je sedaj dobila nove prostore v bivši Mergenthalerjevi usnjani v Mostah. Tovarna obratuje.

Tovarna Svatek v Mariboru izdeluje brusne plošče in brus za kose. S svojimi izdelki bo lahko zalagala vso Jugoslavijo. Tovarna je bila bombardirana, delavstvo pa jo je že prijavilo za obratovanje. Nekaj strojev je bivši lastnik odpeljal v Avstrijo. Njeno skladišče je polno izdelkov.

Olažja bolečine
HRTOBOLA

Za prijetno olažjanje, poskusite čisti, moderni in prekužen maslin, ki pomagajo pri navadnem hrtobolu. Samo porabite en Johnsonov BACK PLASTER.

PLASTER ravno na bolečem prostoru. To je milo zdravilo in prijetno GREJE va hrbet, povzdigne krvni tok, prežene napetost, olajša bolečino. Grobo fanelasto ovinjalo drži gorkoto in odganja mraz—daje stalno pomoč—vpliva prijetno! Zadržite PRISTNO, kar izdeluje Johnson & Johnson. V vaši najbližji lekarni.

Johnson's BACK PLASTER

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

srnjaka, eden izmed lovcev ga je pa ustrelil.

Neka nadvse prijazna ženica, ki živi na samotni, pa mi je pravila, da je ni nič dolgočas, ker jo srne čestokrat obiščejo. Samica pripelje s seboj mlade tik njeneja stanovanja. Tam se mladička nekaj časa igra, potem pa pride iz gozda srnjak in spodi mladičice in samico v gozd.

Obiskal sem tudi našega aktivnega tajnika društva št. 537 Johna Shafferja. John je ok. Malo se je hudoval nad nekaterimi naseljenci, češ, da so prepočasni in da premalo skupaj irže, drugače pa so dobri ljudje.

On želi, da bi se članstvo udeleževalo društvenih sej v polnem številu in da bi bili naročeni vsi na dnevnik Prosveto. On pravi, da je Prosveta zelo dober list. John se je hudoval tudi nad slabim razsodnostjo poštenega človeka. Pametnemu in poštenemu človeku noče verjeti, ko pa pride kakšen zavajalec, mu takoj nasede.

Imenovani rojak ima gostilno na lepem hribčku. Kakor je bilo razvidno, ima veliko gostov in je tako zaposlen v gostilni, da je za nekaj časa opustil kmetovanje. Njegova gostoljubna žena je zelo dobra kuharica. Kakor so mi pravili sosede, jim vedno dobro postreže, zato tamkajšnjim rojakom priporočam njegovo gostilno, zaeno pa se naj številneje udeležujejo društvenih sej. Posebno pa mi boš ustregli, ako se naročite na dnevnik Prosveto.

Tudi v Crivitzu in okolici je bila letos prevelika suša. Iz teh krajev posebno slovijo krompir daleč naokoli, ki ga prodajajo veliko v Milwaukeeju in West Allisu. V imenovani naselbini se razvija tudi živinoreja in mlekarstvo. Neobdelane zemlje pa je še za več tisoč pridnih rok.

Slovenci naredimo napako, ker se preveč stari selimo na farme. Komaj je kmetijsko dobro urejena, pa jih prehitijo starost. Tak primer je moj znanec F. Starcer.

Pozdrav vsem farmarjem v Crivitzu in čitateljem Prosvete po vsej Ameriki! Najlepša hvala za gostoljubnost!

Joseph Radeli.

VAM MANJKA KOSOV MILA?

Maločica je potrebna za izdelavo mila... kakor tudi za rjuho, svajce in mnogo drugih predmetov, ki si jih želite. Rahljena masl je neobhodno potrebna!

ZAMENJAJTE RAHLJENO MASTI

DOLŽNOST

Sedaj pa je naša dolžnost, pripeljati naše vojaštvo domov, pomagati ranjencem, vzdržavati čete v okupiranih prostorih, omogočiti nov začetek veteranom in pomagati svojcem tistih, ki so dali svoje življenje.

KUPITE BONDE ZMAGE (VICTORY BONDS)

INTERNATIONAL BUSINESS MACHINES CORPORATION

Poraz nacistične Nemčije in njenih satelitov je na Ogrskem prinesel konec fevdalizma. Provisorska vlada je razdelila vsa veleposestva med kmete. Na sliki je videti skupino kmetov, ki čakajo, da dobe njim namenjene kose zemlje. Ogrski fevdalci so držali svoje kmete v največji ignoranci in izkoriščanju.

